

Сабр ҳам ҳудуде дорад

Дар бораи воқеаҳои охири рухдода дар сарҳади Тоҷикистону

Қирғизистон

Таърих гувоҳ аст, ки мардуми хирадманду шарафманди Тоҷикистон ҳаргиз хостори чунин даргириҳо набуд, нест ва нахоҳад буд. Давоми 20-30 соли охир мутаассифона мардуми Ворӯх, Чоркӯх ва дигар манотиқи наздисарҳади Ҷумҳурии Тоҷикистон аз муносибати зиддитоҷикии ҳамсоҳҳои қирғиз чандин маротиба осеб дида, талафоти зиёди ҷонию моддӣ ва маънавӣ додаанд, яъне хонаҳояшонро ба харобазор табдил дода, наздикони худро низ аз даст додаанд, ҳатто ин «ҳамсоҳоямон» парчамашонро болои хонаҳои баъзе аз мардуми тоҷики наздисарҳадӣ овезон кардаанд, аммо мардуму Ҳукумати Тоҷикистон то имрӯз андеша ва таҳаммулпазириро ихтиёр карданд. Иллати ба ин ҳама амалҳои ноҷавонмардонаи қирғизи ҳамсоҳ ҷавоб нагардондан на аз ҷиҳати тарс, балки ин ҳама аз таҳаммулу тааммул ва дурандешии тоҷикона буд. То имрӯз мардуми тоҷик панди «Бадиро бо бадӣ наметавон аз байн бурд»-ро ба кор бурд, вале, мутаассифона, бародарони қирғиз ин ботаҳаммулии моро ҳамчун тарс қабул карда, амалҳои ноҷавонмардонашонро пайваста идома медиҳанд, ва масъаларо ба муноқишаи мусаллаҳона кашиданд, ки тоҷикон зарари зиёд диданд, ки метавонад косаи сабри тоҷиконро лабрез созад. Шояд қувваҳои сеюм низ бошанд, ки ин лоиҳаро тарҳрезӣ ва амалӣ карданд, вале де-факто ин ҷанг рух дод ва чандин қурбонӣ ва доғҳоро аз худ боқӣ гузошт. **АММО сабр ҳам ҳудуде дорад!** «Корд ба устухон расид». Шиори «Ба бадӣ бо некӣ ҷаоб

бидех!» дигар ба кор намеравад. Чунин шиорро нисбати мардуме истифода кардан мусмкин аст, ки чун худат таҳаммулпазир бошад. Нисбати онҳое, ки таҳаммулпазир нестанд, истифодаи чунин шиор «Теша ба пои худ задан» аст. Ба онҳое, ки таҳаммулпазириро намефаҳманд, бояд аз методу усулҳои худашон истифода кард. Яъне «Ба бадӣ бо бадӣ». Давлатдорӣ, миллатсозӣ, истиқлолият беқурбонӣ намешавад. Шахсан, мо тайёрем, ки барои ҳифзи марзубуми хеш, аз ҳамсоии бад худро қурбон созем.

Таърих шоҳид аст, ки миллати тоҷик ҳеҷ гоҳ ба ҳеҷ миллату давлат ҳуҷум накардааст, вале ба қавли устоди зиндаёд Муъмин Қаноат ҳамеша худро ҳимоя кардааст. Ҳар ҷанге, ки тоҷик кардааст, барои ҳимояи ватани худ кардааст.

Ҳодисаҳои соли охир манзараи хеле аҷибро менамояд. Бародарони қирғиз ҷангро шуруъ карданд, вале диданд, ки миллати тоҷик чун шер аз ҷой бархест, ақибнишинӣ карданд ва ба СММ ва баъзе давлатҳо муроҷиат карда, худро ҳамчун ҷабрдида ва мазлум нишон доданд. Вале табиист, ки дар ҷанг ҳарду тараф талафот мебинад. Агар ҳамаи он талафоти ҷонию молие, ки қирғиз дар си соли охир ба тоҷик расонд, муқоиса кунем, нисбати ин хисороте, ки қирғизҳо дар натиҷаи амалашон ба тоҷикон расониданд, бамаротиб бештар буд ва ҳодисаи рӯзҳои охир боз ҳам андозаи ин зарарро афзоиш дод.

Масъалаи дигар, ки баъзеҳо пеш меоранд, ин аст, ки тоҷику қирғиз ду миллати бо ҳам бародар ва дӯстанд. Ин масъалаи ҳамсоиягист. Ҳамсоияро интиҳоб намекунанд. Ҳамсоия бад ҳам бошад бояд бо он созиш кард. Дар масъалаи дӯстии халқҳо

адабиётшиноси шинохтаи тоҷик Ҳафиз Раҳмон чунин таъкид карда, ки ин дӯстӣ [дӯстии байни тоҷику қирғиз] аслан устура буду ҳамин тавр устура монд.... Ҳафиз Раҳмон дуруст қайд мекунад, ки кишваре нест, ки бидуни баъътибор гирифтани манофеи миллии худ бо давлати дигар дӯстӣ кунад. Ин ақида ҳам воқеият дорад. Онро наметавон нодида гирифт. Аммо бояд гуфт, ки Чингизхон ва наслҳои ӯ бо мо ҳеҷ вақт дӯст набуданд ва намешаванд. Бо мардуми ҷоҳил дӯстӣ кардан душвор аст. Аз ҷоҳил умедвори дӯстӣ будан – ин худкушӣ аст. Мо тоҷикон аз таърихи талхамон кӣ будани Чингизхону наслҳои ӯро медонем. Он таҷрибаи талх бояд имрӯз барои мо дарси ибрат бошад. Вазъи имрӯзае, ки мардуми қирғиз дар марзи мо ба вучуд оварданд, моро ба бедорӣ ба ифтихору ваҳдати миллий ҳидоят менамояд. Ҷаҳони туркӣ пуштибони қирғизанд. Мо дар миёни онҳо танҳоем, бояд худ тақдири хешро муайян созем. Барои ҳифзи ватану номусу оилаи хеш агар лозим шавад «Тан ба куштан диҳем, аз он беҳ, ки ватан ба душман диҳем».

Албатта сулҳ аз ҷанг беҳтар аст, вале ба шарте, ки тарафи муқобил онро бифаҳмад, то дар оянда чунин амал такрор нашавад ва сценарияи Озорбойчону Арманистон такрор нашавад. **Роҳи ҳалли ягонаи ин масъала делимитатсияи марзҳо мебошад, ки умед аст дар ояндаи наздик ҳалли худро меёбад.**

Имрӯзҳо дар фазои иттилоотӣ мутаассифона мо мебинем, ки баъзе блогерҳо ва фаъолони ҷомеаи шаҳрвандии қирғиз фақат як тарафро нишон медиҳанд. Онҳо бо ин амалашон ба монанди раиси кумитаи давлатии амнияти миллии Қирғизистон ба ҷои мардумро

ба хештандорӣ ва таҳаммулпазирӣ даъват кардан, баръакс ба дубора алангашавии оташ имконият фароҳам меоранд.

Ҷомеаи Тоҷикистон бошад, баръакси ҳамсоияи худ, мардумро боз ба таҳаммулпазирӣ одоби ҳамсоягӣ даъват мекунад. Масалан олими шинохтаи тоҷик Абдуллоҳи Раҳнамо дар мавриди ҳодисаҳои моҳи апрели соли гузашта файласуфона ва хирадмандона чунин даъват кардааст, ки «паёми қатъии миллати мо бояд дар сатҳи ҳуди мо, дар сатҳи фарҳангу миллати мо бошад ва ин бошад, ки мо миллати хираду тадбир ва посдори фарҳангу дӯстӣ ва некӯҳамсоягӣ ҳастем. АММО агар касе нияту ҷуръати таҳқиру таҷовуз ба марзи мо дошт, ҷавоби оҳанину сазовори худро дар амал хоҳад гирифт. Чунон, ки имрӯз».

Имрӯз лаҳзаи он расидааст, ки тоҷикону қирғизҳо ин масъаларо бояд дар чаҳорҷӯбаи ҳамсоягӣ ва принципҳои ҳамсоядорӣ ҳаллу фасл кунанд. Зимнан бародарони қирғизро даъват менамоем, ки мардумашонро ба хештандорӣ ва ҳамсоядорӣ даъват намоянд ва масъалаи марзро бо ҳамсоияи худ ҳал кунанд. Вагарна, низоъҳои нав метавонад домани алангаи оташро дуртар ба сӯи Бишкек кашад.

Декани факултети фалсафai ДМТ., д.и. фалсафа, профессор Маҳмадизода Н.Д., мудирӣ кафедраи онтология ва назарияи маърифат, д.и.фалсафа профессор Худойдодзода Ф.Б., мудирӣ кафедраи диншиносӣ, н.и.фалсафа, дотсент Нурулҳақ Қамар.